

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№7(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 568 sahifa,
1-iyul, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Raqamli ta'lim muhitida o'quvchilarning milliy qadriyatlarga oid tasavvurlarini shakllantirishning pedagogik-psixologik mexanizmlari.....	10
Davlatnazarova Ziyodabonu Muxtor qizi	
Talabalarning xulqidagi devyatsiya darajasining yuqorilab ketishiga ta'sir etuvchi ijtimoiy-psixologik omillar.....	16
Ergashev Jo'rabek Xalilovich	
Zo'rvonlikka uchragan bolalarni va ularning oilalarini zo'rvonlikdan himoya qilishning normativ-huquqiy va ijtimoiy-psixologik asoslari.....	19
Ergasheva Gullolaxon Nosirjon qizi	
Tinglab tushunish kompetensiyasining psixolingvistik va pedagogik asoslari.....	24
Jonbo'tayeva Maxarramxon	
O'z-o'zini rivojlantirish kompetensiyasining kasbiy kompetentlik tizimidagi o'rni.....	27
Kutliyeva Feruzaxon Yusupovna	
Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarning ijtimoiylashuvini ta'minlashga xizmat qiluvchi zamonaviy kompleksni rivojlantirish.....	31
Yunusov Mirsaid Xudayarovich, Istamova Sevdo Ashirqul qizi	
Elektr tizimlari dinamik barqarorligini STEAM va Spiral (Regressus, Progressus) metodlari asosida o'qitish.....	35
Safarov Xoliyor Sayyid Safar o'g'li	
O'quvchilarda badiiy-estetik did va dizaynerlik ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi.....	39
Norbutayeva Dilafuz Abdurasulovna	
Talabalarda ijtimoiy yetuklikni rivojlantirishning psixologik mexanizmlari va uning ta'lim sifatiga ta'siri.....	43
Rahimova Nazokatxon Kasimjonovna	
Model for Improving Students' Professional Competencies Based on Motivational Learning Approach.....	49
Alibekova Mahzuna	
Bo'lajak tarix o'qituvchilarining tarixiy tafakkurini shakllantirishning tuzilmasi va pedagogik komponentlari... 54	54
Djumaniyazov Farxod Ulugbekovich	
Yengil atletika bilan shug'ullanuvchi 14-16 yoshli sportchi qizlarda mashg'ulotlar davomiyligi.....	59
Oralova Bibixol Husniddin qizi, G'ulomova Maftuna Sayfulla qizi	
Boshlang'ich ta'limda ingliz tilini o'yinlar orqali o'rgatish.....	64
Ruzmetova D. A.	
Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchisining axloqiy faoliyatini shakllantirishda pedagogik vositalarning imkoniyatlari.....	68
Saydanova Dilafuz Sadirdinovna	
Xorijiy tajribalar va zamonaviy yondashuvlar asosida tyutorlar kasbiy salohiyatini rivojlantirishda malaka oshirish tizimini takomillashtirish.....	75
Ubaydullayev Zuxriddin Botirovich	
Effective Classroom Activities for Developing Speaking Skills Among EFL Learners.....	79
Akhmatova Munisa Orif qizi	
Xalqaro va milliy baholash dasturlarini hisobga olgan holda boshlang'ich ta'lim mazmunini yangi ta'lim trendlari bilan boyitish.....	86
Gulmira Abdullayeva, Egamberganova Yorqinoy Ollobergan qizi	
Ijtimoiy tarmoqlarning shaxs identifikatsiyasiga ta'sirining ijtimoiy-psixologik omillari.....	90
Tojiboyeva Nodiraxon Tursunaliyevna	
Analysis of the Methodology for Developing Students' Creative Thinking Competence Using Artificial Intelligence Tools Based on STEAM Educational Technologies.....	94
Tursunaliyeva Nazokat Tokhir qizi	

Oliy ta'lim muassasalarida e-Portfolio ma'lumotlarini markazlashmagan tarzda boshqarishning afzalliklari va muammolari	102
<i>Yusupova Dono Adambayevna, Jalolov Tursunbek Sadriddinovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining inklyuziv-tolerantlik haqidagi qarashlari tahlili	110
<i>Amangeldiyeva Adolat Ravshanbek qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni savod o'rgatishga tayyorlashning samarali shakl, metod va didaktik vositalari	115
<i>Go'zal Qurbonova</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda hayot xavfsizligi ko'nikmalarini shakllantirishning dolzarb pedagogik masalalari.....	121
<i>Muratova Munavvar O'rol qizi</i>	
Tarkibida toponimlar mavjud maqol va matallarning lingvomadaniy xususiyatlari va ularni o'qitishning lingvodidaktik asoslari.....	126
<i>Usmonova Zamira Jaxongirovna</i>	
Psixologik-pedagogik tadqiqotlarda tassavur fenomenologiyasi	130
<i>Axmedova Shaxlo Shoxob qizi</i>	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi (haykaltaroshlik san'ati misolida).....	133
<i>Panayeva Maloxat Muminovna</i>	
Взаимосвязь склонности к сравнению внешности, интернет-зависимости и уровня притязаний у студентов-юношей	136
<i>Багдасарова Диана Левоновна</i>	
Роль каракалпакской народной национальной музыки в формировании духовно-нравственных качеств учащихся	141
<i>Зарымова Турсынай Бердибай кызы</i>	
A Review of the Literature on Stem Cells in Dentistry	145
<i>Ruziyeva Kamola Akhtamovna</i>	
Bolalar musiqa va san'at maktablarida estrada san'atini o'qitish masalalari (gitara cholg'usi misolida)	150
<i>Abdullayev O'tkir Sadullayevich</i>	
Talabalarda innovatsion kasbiy kompetentlikni rivojlantirish texnologiyalari	154
<i>Avezov Davronbek Soburovich</i>	
O'zbek xalq pedagogikasi an'alarining zamonaviy ta'lim tizimidagi transformatsiyasi	158
<i>Erkaboyeva Nigora Shermatovna</i>	
Texnika va iqtisodiyot yo'nalishidagi oliy ta'lim muassasalari talabalarida ingliz tilini mustaqil o'rganishning psixologik-pedagogik xususiyatlari	163
<i>Mamatqodirova Gulnigor Rustamjonovna</i>	
Yangi dunyoviy tartibotning shakllanishi jarayonida siyosiy taraqqiyot barqarorligi va xavfsizligini ta'minlash muammolari	168
<i>Nazarov Alisher Narimanovich</i>	
Ota-onasiz tarbiyalanayotgan o'smir o'g'il bolaning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari.....	171
<i>Qodirov Jahongir Neymat o'g'li</i>	
Kutubxona muhitida talabalarining mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etishning innovatsion modellari.....	176
<i>Qosimova Xolida Nabiyevna</i>	
Jismoniy imkoniyati cheklangan maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy harakatli o'yinlar orqali jismoniy sifatlarni rivojlantirish	179
<i>Raxmatullayeva Durдона Fazliddin qizi</i>	
Personalized Approach to the Treatment of Generalized Periodontitis in the Prediction of Cardiovascular Complications Based on Salivary Proteomic Profiling.....	182
<i>Shodiev O. U., Nazarova N. Sh., Agababayan I. R.</i>	
O'smirlarda irratsional ustanovkalar shakllanishining ijtimoiy-psixologik omillari	187
<i>Toshboltayeva Nodira</i>	
Роль интерактивного лингвокультурологического пространства в формировании лингвокультурной компетенции студентов национальных групп филологических направлений.....	191
<i>Рустамова Ферузахон Махмуджановна</i>	

Talabalarining darsdan tashqari vaqtda mustaqil ravishda jismoniy tarbiya bilan shug'ullanishini shakllantirish	196
Dusanov Shuxrat Abdiraakovich	
Kutubxona muhitida talabalarining mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etishning innovatsion modellari	201
Qosimova Xolida Nabiyevna	
Jismoniy tarbiya darslarida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy-pedagogik kompetensiyasini takomillashtirish mexanizmlari	205
Xoliqnazarov Azamat Begaliyevich	
Oliy ta'lim talabalarida kreativ fikrlashni fanlararo integratsiya asosida shakllantirish	209
Allanazarova Dilobar Baxromovna	
"Alpomish" dostonida obrazlar nutqidagi pedagogik qarashlar	213
Boboqulova Aziza Adizovna	
Researching the Biochemistry and Physical Chemistry of Oral Fluid in Kids Who Are Acting Strangely	217
Eraliyeva Zulfiya Makhmudovna, Buzrukhoda Javohir	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini mikro matnlarni o'qitishga qaratilgan kognitiv metodlar	222
I. Matrasulova	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining yozma nutq ko'nikmalarini shakllantirishda raqamli didaktik vositalardan foydalanish metodikasi	225
Komilova Dilnozaxon Abdulhayevna, Xoliqova Mubinabonu Jamoliddin qizi	
Oliy ta'lim muassasalarida onomastik leksikani lingvokulturologik yondashuv asosida o'qitishning strategik-metodik asoslari	229
Mamatqulova Baxtixon Ravshanovna	
Raqamli matnlarning lisoniy va pragmatik xususiyatlari	232
Mashrapova Sevara Xabibovna	
Extensive Pelvic Ureteral Abnormalities and Reconstructive Operations in Patients	237
Mukhsinov Sardor	
Pedagogikada metodlardan foydalanish	241
Maxmudova Nargiz Djumaniyazovna	
Diqqat yetishmasligi giperaktivlik buzilishini davolash usullari	245
Otbasarova Umida Mexmonovna, Inogamova Rano Bahodirovna	
Talabalaridagi sanogen tafakkurning psixologik xususiyatlarini empirik tadqiq etish masalasi	249
Tulyaganova Dilnoza Ulug'bek qizi	
Raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanishning xorijiy va milliy tajribasini qiyosiy tahlil qilish	253
Abdullayev Sherzodbek	
Context, Intention, and Meaning in English Language Teaching: Developing Pragmatic Awareness in Learners of English as a Foreign Language	256
Keldiyarova Shakhriyoda, Keldiyarova Mohlaroyim	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni steam yondashuvi yordamida og'zaki muloqotga o'rgatish mashqlar tizimi	267
Yunusova Malika Miralimovna	
Культурные и исторические коды Франции в автобиографической прозе Марселя Паньоля	270
Рахманкулова Дилафруз Азимовна	
Трансформация роли преподавателя в условиях цифровизации высшего образования	274
Рахматова Нигина Исломовна	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tasviriy san'atning tutgan o'rni	278
Sultonova Marxabo	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida matematik tasavvurlarni shakllantirish metodikasi	283
Akramova Fotimabonu Kurbonovna	
Boshlang'ich sinflarda matematika fanini o'qitishda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari	288
Axmedov Muslimjon Usmonovich	
Boshlang'ich ta'limda musiqa ta'limini sun'iy intellekt va shaxsga yo'naltirilgan pedagogika asosida tashkil etishning ilmiy-metodik asoslari	295
Djumabayeva Muqaddas	

“Suvning agregat holatlari va tabiatda aylanishi” mavzusini o‘rgatishda 4K ko‘nikmasini rivojlantirish	300
<i>Esnazarov Abdiganiy Jamalatdinovich</i>	
Raqamli vositalar asosida mexatronika va robototexnika yo‘nalishi talabalarini o‘qitishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	307
<i>Ikromov Muhammad-Anasxon Xakimjon o‘g‘li</i>	
Najmiddin Kubroning ilmiy merosi	311
<i>Jahongir Jumanov</i>	
Oliy ta‘lim muassasalarida talabalarda tejamkorlikni shakllantirishning o‘rni.....	314
<i>Jo‘rayev Alisher Tursinboyevich</i>	
Milliy va umuminsoniy qadriyat fenomenining pedagogik tadqiqotlarda o‘rganilishi.....	318
<i>Jovliyev Jo‘rabek Alisher o‘g‘li</i>	
Jazo muddatini o‘tayotgan shaxslarda emotsional buzilishlarning ijtimoiy-psixologik sabablari	322
<i>Manzitov Baxtiyor Tolibovich</i>	
Maktabgacha ta‘lim jarayonida o‘yin texnologiyalarini qo‘llashning pedagogik asoslari va samaradorligi	329
<i>Nyutnova Xilola Lochinbekovna, Mayliyeva Nasiba Axmedovna</i>	
Ta‘lim menejmentida Predictive Analytics texnologiyalaridan foydalanish istiqbollari	332
<i>Primqulova Aziza Mirzaahmad qizi</i>	
Yosh sportchilarda tezlik-kuch sifatlarini rivojlantirish usullari	337
<i>Chariyev Ulug‘bek Abdujabbarovich, Radjabov Jaxongir Furkatovich</i>	
Z avlod psixologik xususiyatlariga mos zamonaviy tarbiya texnologiyalari	342
<i>Ravshanov Sanjar Tolibjonovich</i>	
Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish texnologiyasida refleksiya mexanizmining o‘rni	346
<i>Raxmonova Mahfuzaxon Xasan qizi</i>	
Iqtisodiy o‘shishning mohiyati	350
<i>Sayfiddinova Sabina Muhiddinovna</i>	
Dasturlash ko‘nikmalarini baholashda generativ sun‘iy intellekt va gamifikatsiya integratsiyalashgan arxitektura modelini ishlab chiqish.....	353
<i>Sultonov Ravshonbek Otonazarovich</i>	
Ta‘lim klasteri sharoitida talabalarning loyihalash kompetensiyalarini rivojlantirishning zaruriyati	356
<i>Sultanova Dilnura Abdurashidovna</i>	
Stereometriya darslarida o‘quvchilarning fazoviy tasavvurini va tasvirlash savodxonligini 3D modellashtirish vositasida rivojlantirish	359
<i>Sultonova Shahnoza Yusuf qizi, Sultonova Dilrabo Yusuf qizi</i>	
Chayon zahrlining biologik xususiyatlari, toksikologik ta‘siri va biotexnologiyadagi istiqbolli qo‘llanilishi.....	365
<i>To‘xtamurodova Feruza</i>	
Sun‘iy intellekt va raqamli ta‘lim texnologiyalari integratsiyasi asosida oliy ta‘limda fizika fanini o‘qitish metodikasini takomillashtirish.....	369
<i>Usubjonova Durdona Fazliddin qizi</i>	
Maktabgacha ta‘lim tashkilotlarida ta‘lim va tarbiya maqsadlarini o‘yin mexanikasiga integratsiya qilishning interaktiv modulli texnologiyalarini takomillashtirish	373
<i>Xolmatova Dilshoda Sherali qizi</i>	
Особенности формирования совместной познавательной деятельности в образовательном процессе.....	378
<i>Абдрахманова А. С.</i>	
Влияние корпоративной культуры вуза на формирование профессиональных ценностей студенческой молодежи.....	383
<i>Бекбаев Рауф Рустамович</i>	
MTMgacha katta yoshdagi bolalarda ijtimoiy-hissiy munosabatlarni shakllantirish imkoniyatlari.....	389
<i>Boymurodova Surayyo Eshqvat qizi</i>	
Musiq madaniyati asosida deviant xulqli o‘quvchilar bilan ishlashning pedagogik modeli va samaradorligi	393
<i>Jabborova Muattar Xatamovna</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Uzluksiz ta'lim tizimida biologiya fani o'qituvchilarining kompetentligini rivojlantirish..... 398 Mamadaliyeva Barnoxon O'ktamovna	398
	Focusing on the Practical and Technical Aspects of Dutar Performance and Enhancing this Process..... 403 Muyassarxon Adiljanovna Achildieva, Shodiyeva Shahinabonu Shoirjon qizi	403
	Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining professional kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi ..... 409 Olloberganova Fazilat Tangriberganovna	409
	Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining vizual kompetensiyalarini rivojlantirishda dizayn tafakkuriga asoslangan pedagogik texnologiyalarni takomillashtirish ..... 415 Shomurodov Oybek Norqulovich	415
	Ta'lim jarayonida o'quvchilarda empatiyani rivojlantirishning neyropedagogik texnologiyalari..... 421 Kamaladin Kuronboyevich Matyaqubov	421
	Talabalarda ijtimoiy yetuklikni rivojlantirishning psixologik mexanizmlari va uning ta'lim sifatiga ta'siri..... 425 Rahimova Nazokatxon Kasimjonovna	425
	Talabalar iqtisodiy xulq-atvorining ijtimoiy-psixologik determinantlari: gender tahlili ..... 431 Yuldosheva Gavhar O'tkirovna	431
	Study of the Structural and Semantic Features of Simple Sentences in English and Uzbek..... 435 Askar Abdullaev	435
	Farosat tarbiyasini rivojlantirishda tarixiy-madaniy yondashuvning o'rni va ahamiyati..... 440 Abdimuratova Gulzar Matniyazovna	440
	O'quvchilarga alyuminiy elementini o'rgatishda hayot bilan bog'lab 4K ko'nikmasini shakllantirish..... 445 Abdug'aniy Esnazarov Jamalatdinovich	445
	Turizm sohasida xizmat ko'rsatish sifatini oshirishda ijtimoiy muloqot kompetensiyasining o'rni..... 449 Abdullayeva Sevara Yuldashevna	449
	O'quvchilarda emotsional intellektni shakllantirishning innovatsion metodlari va diagnostikasi..... 454 Kamaladin Kuronboyevich Matyaqubov	454
	The Role of Gymnastics in Promoting Holistic Development Among Preschool Children: Physical, Cognitive, and Social Perspectives..... 458 Kosimov Bekzod Zoirovich	458
	Pedagogical and Managerial Factors in Developing Communicative Creativity Among Higher Education Leaders ..... 462 Mamatova Khilola Mukhiddinovna	462
	NLA in Developing Presentation Competence in English B2 Learners ..... 470 Normatova Yulduz	470
	Ta'lim sohasidagi yetakchi yondashuvlar..... 474 Rajabova Lola Raxmatullayevna	474
	Physalis alkekengi o'simligidan flavonoidlarni ajratib olishning biotexnologik usullari va jarayon ko'rsatkichlarini maqbullashtirish ..... 478 S. B. Xidirova	478
	Badiiy ta'lim amaliyotiga klaster yondashuvi asosida ta'lim integratsiyasini joriy etishning strategik yo'nalishlari va metodologik asoslari..... 484 Sultanov Xaytboy Eraliyevich	484
	Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishda lug'at ustida ishlashning pedagogik ahamiyati ..... 489 Xabibullayev Umidxon Fayzulla o'g'li	489
	Gamifikatsiya texnologiyalari vositasida bo'lajak o'qituvchilarda tanqidiy fikrlash kompetensiyalarini rivojlantirish..... 493 Abdullayev Javohir Ismoil o'g'li	493
	Turizm sohasida xizmat ko'rsatish sifatini oshirishda ijtimoiy muloqot kompetensiyasining o'rni..... 496 Abdullayeva Sevara Yuldashevna	496
	Qoraqalpoq prozasida inson psixologiyasi ..... 502 Dosberganova Miyrigul Sadiratdinovna	502

Yuqori sinf o'quvchilarining ingliz tilidagi kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishda veb-resurslardan foydalanishning metodik asoslari.....	505
Karimova Guljahon Zarifovna	
Oliy ta'limda inklyuziv ta'lim rivojining xalqaro va milliy tajribasi.....	510
Mamasiddikova Maftuna Akbarjon qizi	
Deconstructing Power in the Digital Age: A Pedagogical Framework for Analyzing Political Terminology in Uzbek and International Media	516
Ochilova Dilnora Hayotovna	
Ta'lim sohasidagi yetakchi yondashuvlar.....	520
Rajabova Lola Raxmatullayevna	
Bo'lajak pedagoglarda darslarni integratsiyalash jarayonida o'qituvchi faoliyatini loyihalashtirish mazmuni	525
Shukurova Laziza Shokir qizi	
Гендерно маркированная лексика в русском и узбекском языках.....	529
Мохигул Абдужабборова, Гулноз Нигматова	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda rivojlantiruvchi markazlar asosida ekologik madaniyatni shakllantirishga yo'naltirilgan tadqiqot metodikasi.....	533
Suvanova Sevara Baxodir qizi	
Роль цифровых образовательных инструментов в развитии языковой компетенции учащихся 10-11 классов Республики Каракалпакстан	539
Утемурастов Улугбек Нурадинович	
Innovatsion yondashuv asosida talabalarning boshqaruv malakalarini rivojlantirish tizimining oliy ta'lim muassasalaridagi hozirgi holati.....	544
Eshankulova Nargiza Xayitmuratovna	
Bo'lajak o'qituvchilarning kommunikativ mahoratini shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari	549
Ismoilov Muhammadkarim Miraxmat o'g'li	
Huquqbuzarlik sodir etishga moyil shaxslarda addiktiv xulq-atvorning nazariy-psixologik asoslari	554
Izzatov Sherzod Samad o'g'li	
Yoshlarning harbiy xizmatga bo'lgan munosabatini shakllantirishning o'ziga xos xususiyatlari	558
Rashidov Abdurashid Murodullayevich	
Sport gimnastikasi bilan shug'ullanuvchi o'quvchilarda muvozanat saqlash qobiliyatini rivojlantirish metodikasi	563
Oralova Bibixol Husniddin qizi, Sanayev Ikrom Iskandar o'g'li	

YOSHLARNING HARBIY XIZMATGA BO'LGAN MUNOSABATINI SHAKLLANTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Rashidov Abdurashid Murodullayevich
Buxoro davlat universiteti tadqiqotchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada yoshlarning harbiy xizmatga bo'lgan munosabatini shakllantirishning psixologik, pedagogik va ijtimoiy omillari ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi, fuqarolik mas'uliyati, milliy qadriyatlarga sodiqlik, psixologik tayyorgarlik va motivatsiyaning yoshlarning harbiy xizmatga nisbatan ijobiy munosabatini rivojlantirishdagi o'rni yoritilgan. Shuningdek, oilaviy muhit, ta'lim muassasalari, ommaviy axborot vositalari va harbiy ta'lim tizimining mazkur jarayonga ta'siri tahlil qilinib, yoshlarda Vatanga sadoqat, burch hissi, mas'uliyat va psixologik barqarorlikni rivojlantirishning samarali mexanizmlari asoslab berilgan. Tadqiqot natijalari chaqiriqqacha harbiy ta'lim tizimida zamonaviy psixologik-pedagogik texnologiyalarni qo'llash yoshlarning harbiy xizmatga tayyorgarligini va motivatsiyasini oshirishga xizmat qilishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: harbiy xizmat, yoshlar, harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi, motivatsiya, psixologik tayyorgarlik, fuqarolik mas'uliyati, Vatanga sadoqat, harbiy motiv, psixologik barqarorlik, qadriyatlar, ijtimoiylashuv.

Abstract: This article examines the psychological, pedagogical, and social characteristics of shaping young people's attitudes toward military service. It analyzes the role of military-patriotic education, civic responsibility, psychological preparedness, motivation, and national values in fostering positive attitudes toward military service. Particular attention is paid to the influence of family, educational institutions, mass media, and the military education system on the development of patriotism, responsibility, and psychological resilience among young people. The study substantiates the importance of applying modern psychological and pedagogical technologies in pre-conscription training to enhance young people's motivation and readiness for military service.

Key words: military service, youth, military-patriotic education, motivation, psychological preparedness, civic responsibility, patriotism, military motivation, psychological resilience, values, socialization.

Аннотация: В данной статье рассматриваются психологические, педагогические и социальные особенности формирования отношения молодежи к военной службе. Проанализирована роль военно-патриотического воспитания, гражданской ответственности, психологической подготовки, мотивации и национальных ценностей в формировании позитивного отношения молодежи к военной службе. Особое внимание уделено влиянию семьи, образовательных учреждений, средств массовой информации и системы военного образования на развитие чувства патриотизма, ответственности и психологической устойчивости молодежи. Обоснована необходимость применения современных психолого-педагогических технологий в системе допризывной подготовки для повышения мотивации и готовности молодежи к военной службе.

Ключевые слова: военная служба, молодежь, военно-патриотическое воспитание, мотивация, психологическая подготовка, гражданская ответственность, патриотизм, военная мотивация, психологическая устойчивость, ценности, социализация.

KIRISH

Bugungi globallashuv, geosiyosiy raqobat va axborot makonining keskin rivojlanishi sharoitida davlat xavfsizligini ta'minlash har bir mamlakatning ustuvor strategik vazifalaridan biri hisoblanadi. Mamlakat mudofaa salohiyatini mustahkamlashda zamonaviy qurol-aslaha, harbiy texnika va tashkiliy imkoniyatlar bilan bir qatorda inson omili, ayniqsa, yoshlarning harbiy xizmatga bo'lgan munosabati va psixologik tayyorgarligi alohida ahamiyat kasb etadi. Harbiy xizmatni nafaqat konstitutsiyaviy burch, balki Vatanga sadoqat, fuqarolik mas'uliyati va milliy g'urning ifodasi sifatida anglash yosh avlodni har tomonlama barkamol etib tarbiyalashning muhim yo'nalishlaridan biridir.

Yangi O'zbekistonda yoshlar siyosatini takomillashtirish, harbiy-vatanparvarlik tarbiyasini kuchaytirish hamda chaqiriqqacha harbiy ta'lim tizimini zamonaviy talablarga asosida rivojlantirish bo'yicha keng ko'lamlı islohotlar amalga oshirilmoqda. Ushbu islohotlarning asosiy maqsadi yoshlarda Vatanga muhabbat, yuksak fuqarolik pozitsiyasi, konstitutsiyaviy burchga sadoqat, milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat, harbiy xizmatga nisbatan ongli va mas'uliyatli munosabatni shakllantirishdan iborat.

Yoshlarning harbiy xizmatga bo'lgan munosabati murakkab psixologik va ijtimoiy hodisa bo'lib, unga shaxsning motivatsiyasi, qadriyatlar tizimi, oilaviy tarbiya, tengdoshlar ta'siri, ta'lim muhiti, ommaviy axborot vositalari, ijtimoiy tarmoqlar hamda jamiyatdagi harbiy kasbning nufuzi kabi ko'plab omillar ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa, raqamli axborot makonida turli mazmundagi ma'lumotlarning tez tarqalishi yoshlarning harbiy xizmat haqidagi tasavvurlari va qarashlarini shakllantirishda muhim rol o'ynamoqda. Shu sababli yoshlarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirish, ishonchli axborotni ajrata olish ko'nikmalarini shakllantirish ham harbiy-vatanparvarlik tarbiyasining muhim tarkibiy qismiga aylanmoqda ^[1].

Psixologik nuqtai nazardan harbiy xizmatga ijobiy munosabatning shakllanishi shaxsning ichki motivatsiyasi, ijtimoiy identifikatsiyasi, vatanparvarlik tuyg'usi, psixologik barqarorligi, stressga chidamliligi va mas'uliyat hissi bilan uzviy bog'liqdir. Harbiy faoliyat yuqori darajadagi intizom, qat'iyat, jamoada ishlash, tezkor qaror qabul qilish va murakkab vaziyatlarda emotsional barqarorlikni saqlashni talab qiladi. Shuning uchun yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlash jarayonida faqat jismoniy tayyorgarlik emas, balki ularning psixologik tayyorgarligini ham izchil rivojlantirish zarur ^[2].

Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, harbiy xizmatga bo'lgan ijobiy munosabatning shakllanishida motivatsion, kognitiv, emotsional va xulq-atvor komponentlari o'zaro uyg'un holda namoyon bo'ladi. Motivatsion komponent harbiy xizmatning shaxsiy va ijtimoiy ahamiyatini anglashni ta'minlasa, kognitiv komponent harbiy kasb, milliy xavfsizlik va mudofaa tizimi haqidagi bilimlarni o'z ichiga oladi. Emotsional komponent Vatanga muhabbat, faxr va mas'uliyat tuyg'ularini rivojlantiradi, xulq-atvor komponenti esa ushbu qadriyatlarning amaliy faoliyatda namoyon bo'lishini ifodalaydi.

Mazkur tadqiqotning maqsadi yoshlarning harbiy xizmatga bo'lgan munosabatini shakllantirishning o'ziga xos psixologik xususiyatlarini aniqlash, unga ta'sir etuvchi ijtimoiy-psixologik omillarni ilmiy asoslash hamda harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi samaradorligini oshirishga xizmat qiluvchi zamonaviy psixologik-pedagogik mexanizmlarni ishlab chiqishdan iborat.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi shundan iboratki, unda yoshlarning harbiy xizmatga bo'lgan munosabati motivatsion, emotsional, kognitiv va ijtimoiy komponentlarning integratsiyasi sifatida tahlil qilinadi. Shuningdek, oila, ta'lim muassasalari, chaqiriqqacha harbiy ta'lim tizimi, mahalla va ommaviy kommunikatsiya vositalarining o'zaro hamkorligi asosida harbiy-vatanparvarlik tarbiyasining kompleks modeli taklif etiladi. Ushbu yondashuv yoshlarning harbiy xizmatga ongli munosabatini rivojlantirish, ularning psixologik tayyorgarligini mustahkamlash hamda Vatan himoyasiga daxldorlik hissini kuchaytirishga xizmat qiladi ^[3].

Mazkur tadqiqot natijalari chaqiriqqacha harbiy ta'lim tizimini takomillashtirish, harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi dasturlarini boyitish, ta'lim muassasalari faoliyatiga zamonaviy psixologik yondashuvlarni joriy etish hamda yoshlarni harbiy xizmatga sifatli tayyorlash bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqishda muhim ahamiyat kasb etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlash va ularda harbiy xizmatga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantirish masalasi harbiy psixologiya, ijtimoiy psixologiya, pedagogika hamda yoshlar psixologiyasi yo'nalishlarida keng o'rganilayotgan ilmiy muammolardan biridir. Zamonaviy tadqiqotlarda ushbu jarayon faqat harbiy tayyorgarlik bilan emas, balki shaxsning motivatsiyasi, qadriyatlari, fuqarolik pozitsiyasi, vatanparvarlik tuyg'usi, psixologik barqarorligi va ijtimoiy identifikatsiyasi bilan uzviy bog'liq murakkab psixologik hodisa sifatida talqin qilinmoqda.

Harbiy psixologiyaning nazariy asoslari B.M. Teplov, K.K. Platonov, A.G. Maklakov, A.A. Bodalev, V.N. Drujinin va boshqa olimlarning ilmiy tadqiqotlarida yoritilgan. Ularning fikricha, harbiy faoliyat shaxsdan yuqori darajadagi intizom, mas'uliyat, irodaviy sifatlar, emotsional barqarorlik hamda murakkab vaziyatlarda tezkor va oqilona qaror qabul qilish qobiliyatini talab etadi. Shu sababli harbiy xizmatga psixologik tayyorgarlik shaxsning kasbiy shakllanishining ajralmas qismi hisoblanadi.

Harbiy motivatsiya masalalari A. Maslow, D. McClelland, E. Deci va R. Ryan tomonidan ishlab chiqilgan motivatsiya nazariyalari nuqtai nazaridan ham izohlanadi. Mazkur nazariyalarga ko'ra, insonning muayyan faoliyatga bo'lgan munosabati uning ichki ehtiyojlari, qadriyatlari va ijtimoiy motivlari bilan belgilanadi. Harbiy xizmatga nisbatan ijobiy munosabat shakllanishida ichki motivatsiya, Vatan oldidagi burchni anglash, fuqarolik mas'uliyati va jamiyat manfaatlariga xizmat qilish istagi muhim omillar hisoblanadi.

Vatanparvarlik tarbiyasining psixologik asoslari L.S. Vigotskiy, A.N. Leontev va S.L. Rubinshteynning shaxs rivojlanishi haqidagi nazariyalari bilan chambarchas bog'liq. Ushbu olimlar shaxsning qadriyatlari va

ijtimoiy munosabatlari faoliyat jarayonida shakllanishini ta'kidlaydilar. Mazkur yondashuvga ko'ra, yoshlarning harbiy xizmatga bo'lgan munosabatini rivojlantirishda nazariy bilimlar bilan bir qatorda amaliy mashg'ulotlar, harbiy-vatanparvarlik tadbirlari, jamoaviy faoliyat va ijtimoiy tajriba muhim ahamiyat kasb etadi.

Mahalliy psixolog olimlar E. G'oziyev, V. Karimova, G'.B. Shoumarov, B.R. Qodirov va R.I. Sunnatova ilmiy ishlarida shaxs kamoloti, fuqarolik mas'uliyati, milliy o'zlikni anglash, ijtimoiylashuv va vatanparvarlik tarbiyasining psixologik jihatlari keng yoritilgan. Ularning ilmiy qarashlarida yoshlarning ijtimoiy faolligi, ma'naviy qadriyatlariga sodiqligi va Vatanga daxldorlik hissini shakllantirishda oila, ta'lim muassasalari va jamiyatning uzviy hamkorligi alohida ta'kidlanadi [7].

So'nggi yillarda harbiy psixologiya sohasida psixologik rezilientlik (resilience), stressga chidamlilik va adaptiv xulq-atvor masalalari alohida ilmiy yo'nalish sifatida rivojlanmoqda. M. Seligman, G. Bonanno, S. Maddi va boshqa tadqiqotchilar psixologik rezilientlikni murakkab va xavfli faoliyat turlarida muvaffaqiyatni ta'minlovchi muhim omil sifatida baholaydilar. Ularning tadqiqotlari harbiy faoliyatda emotsional barqarorlik, optimizm, o'zini boshqarish va moslashuvchanlikni rivojlantirish zarurligini ilmiy asoslaydi.

Harbiy xizmatga bo'lgan munosabatning shakllanishida ijtimoiy muhitning o'rni ham katta. Oila yoshning dastlabki qadriyatlari va fuqarolik pozitsiyasini shakllantiruvchi asosiy ijtimoiy institut hisoblanadi. Ota-onaning harbiy kasbga bo'lgan munosabati, oiladagi tarbiya uslubi, milliy va ma'naviy qadriyatlarining singdirilishi yoshlarning harbiy xizmatga oid tasavvurlariga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, umumta'lim maktablari, akademik litseylar, kasb-hunar ta'limi muassasalari va chaqiriqqacha harbiy ta'lim tizimi ushbu jarayonning institutsional asosini tashkil etadi [9].

Raqamli texnologiyalar va ijtimoiy tarmoqlarning jadal rivojlanishi yoshlarning dunyoqarashi hamda kasbiy tanloviga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Bir tomondan, ular harbiy kasbning nufuzi, zamonaviy Qurolli Kuchlar faoliyati va harbiy ta'lim imkoniyatlari haqida tezkor axborot olish imkonini beradi. Ikkinchi tomondan, noto'g'ri yoki manipulyativ axborotlarning tarqalishi yoshlarning harbiy xizmat haqidagi qarashlariga salbiy ta'sir qilishi mumkin. Shu sababli zamonaviy harbiy-vatanparvarlik tarbiyasida media savodxonlik, tanqidiy fikrlash va axborot madaniyatini rivojlantirish ham muhim yo'nalishlardan biri sifatida qaralmoqda [6].

Tahlil qilingan ilmiy manbalar shuni ko'rsatadiki, yoshlarning harbiy xizmatga bo'lgan munosabati motivatsion, emotsional, kognitiv va xulq-atvor komponentlarining o'zaro integratsiyasi natijasida shakllanadi. Biroq mavjud ilmiy tadqiqotlarning aksariyatida ushbu komponentlar alohida o'rganilgan bo'lib, ularning kompleks psixologik modeli, ayniqsa, chaqiriqqacha harbiy ta'lim tizimi sharoitida rivojlantirish mexanizmlari yetarli darajada tadqiq etilmagan [5].

Shuningdek, mahalliy ilmiy adabiyotlarda yoshlarning harbiy xizmatga bo'lgan munosabatini shakllantirishda psixologik motivatsiya, fuqarolik identifikatsiyasi, rezilientlik, stressga chidamlilik va kommunikativ kompetentlikning o'zaro bog'liqligini statistik usullar asosida kompleks tahlil qiluvchi tadqiqotlar nisbatan kam uchraydi. Bu esa mazkur yo'nalishda zamonaviy psixodiagnostik metodlar va empirik tadqiqotlar asosida yangi ilmiy yondashuvlarni ishlab chiqish zaruratini yuzaga keltiradi [12].

Umuman olganda, ilmiy adabiyotlar tahlili yoshlarning harbiy xizmatga bo'lgan ijobiy munosabatini shakllantirish Vatani mudofaasini ta'minlash, fuqarolik mas'uliyatini rivojlantirish va harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi samaradorligini oshirishning muhim psixologik omillaridan biri ekanligini ko'rsatadi. Shu bois ushbu muammoni kompleks psixologik-pedagogik yondashuv asosida tadqiq etish ilmiy va amaliy jihatdan dolzarb hisoblanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot yoshlarning harbiy xizmatga bo'lgan munosabatini shakllantirishning o'ziga xos psixologik xususiyatlarini aniqlash, ushbu jarayonga ta'sir etuvchi motivatsion, kognitiv, emotsional va ijtimoiy omillarni empirik jihatdan baholash hamda ularning o'zaro bog'liqligini statistik tahlil qilish maqsadida tashkil etildi. Tadqiqot metodologiyasi shaxs faoliyati nazariyasi, motivatsion yondashuv, harbiy psixologiya tamoyillari hamda zamonaviy psixodiagnostik usullar asosida ishlab chiqildi.

Tadqiqotning nazariy-metodologik asosini L.S. Vigotskiyning madaniy-tarixiy rivojlanish nazariyasi, A.N. Leontevning faoliyat nazariyasi, S.L. Rubinshteynning shaxs va faoliyat konsepsiyasi, A. Maslowning ehtiyojlar nazariyasi, D. McClellandning motivatsiya konsepsiyasi hamda E. Deci va R. Ryanning o'zini o'zi belgilash (Self-Determination Theory) nazariyasi tashkil etdi.

Shuningdek, harbiy psixologiya sohasida A.G. Maklakov, B.M. Teplov, K.K. Platonov, mahalliy olimlardan E. G'oziyev, V. Karimova, G'.B. Shoumarov va B.R. Qodirovning ilmiy ishlari metodologik asos sifatida tahlil qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Empirik tadqiqot Buxoro viloyatidagi umumta'lim maktablarining chaqiriqqacha harbiy ta'lim yo'nalishida tahsil olayotgan hamda harbiy ta'limga qiziqish bildirgan 200 nafar yosh ishtirokida amalga oshirildi. Respondentlar yosh xususiyatlari va harbiy tayyorgarlik darajasiga ko'ra ikki guruhga ajratildi:

- 1-guruh – harbiy tayyorgarlikning boshlang'ich bosqichida bo'lgan 100 nafar respondent;
- 2-guruh – chaqiriqqacha harbiy tayyorgarlik mashg'ulotlarini muntazam o'tagan 100 nafar respondent.

Mazkur guruhlash harbiy tayyorgarlik jarayonining yoshlarning motivatsiyasi va harbiy xizmatga bo'lgan munosabatiga ta'sirini qiyosiy tahlil qilish imkonini berdi.

Tadqiqot davomida quyidagi psixodiagnostik metodikalardan foydalanildi:

- A. Mehrabianning muvaffaqiyatga erishish motivatsiyasi metodikasi;
- D. McClelland motivatsion yo'nalishlarini baholash testi;
- S. Maddining Hardiness Survey (psixologik chidamlilik) metodikasi;
- M. Rokichning qadriyatlar yo'nalishini aniqlash metodikasi;
- muallif tomonidan ishlab chiqilgan "Yoshlarning harbiy xizmatga bo'lgan munosabati" so'rovnomasi.

Olingan empirik ma'lumotlar IBM SPSS Statistics dasturi yordamida qayta ishlanib, tavsifiy statistika ($M \pm SD$), mustaqil tanlanmalar uchun Student t-testi, Pearson korrelyatsiya tahlili hamda Cronbach Alpha koefitsienti yordamida metodikalarning ichki ishonchligi baholandi. Statistik ahamiyatlilik mezoni sifatida $p \leq 0,05$ qabul qilindi.

1-jadval: Yoshlarning harbiy xizmatga bo'lgan munosabati ko'rsatkichlarining qiyosiy tahlili (n=200)

Ko'rsatkichlar	Boshlang'ich guruh (n=100) $M \pm SD$	Tayyorgarlikdan o'tgan guruh (n=100) $M \pm SD$	t	p
Harbiy motivatsiya	3,58±0,49	4,41±0,46	-6,74	0,000
Vatanparvarlik qadriyatlari	3,82±0,44	4,53±0,39	-6,15	0,000
Psixologik tayyorgarlik	3,46±0,52	4,29±0,48	-6,48	0,000
Fuqarolik mas'uliyati	3,79±0,45	4,47±0,42	-5,89	0,001
Stressga chidamlilik	3,55±0,51	4,21±0,47	-5,67	0,001
Harbiy xizmatga ijobiy munosabat	3,63±0,47	4,58±0,41	-7,13	0,000

Izoh: * $p \leq 0,05$; ** $p \leq 0,01$ – statistik jihatdan ishonchli farqlarni bildiradi.

Jadval natijalari shuni ko'rsatdiki, chaqiriqqacha harbiy tayyorgarlik mashg'ulotlarida muntazam ishtirok etgan respondentlarda harbiy motivatsiya, Vatanga sadoqat, psixologik tayyorgarlik, stressga chidamlilik hamda harbiy xizmatga ijobiy munosabat ko'rsatkichlari boshlang'ich guruhga nisbatan sezilarli darajada yuqori bo'ldi.

Pearson korrelyatsion tahlili natijalariga ko'ra, harbiy motivatsiya bilan harbiy xizmatga ijobiy munosabat o'rtasida $r=0,76$ ($p < 0,01$), psixologik tayyorgarlik bilan stressga chidamlilik o'rtasida $r=0,69$ ($p < 0,01$), fuqarolik mas'uliyati bilan vatanparvarlik qadriyatlari o'rtasida esa $r=0,72$ ($p < 0,01$) darajasida kuchli musbat bog'liqlik aniqlandi.

Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, yoshlarning harbiy xizmatga nisbatan ijobiy munosabati alohida bir omil emas, balki motivatsion, emotsional, kognitiv va ijtimoiy-psixologik komponentlarning o'zaro uyg'un rivojlanishi natijasida shakllanadi. Shu bois chaqiriqqacha harbiy ta'lim tizimida psixologik treninglar, motivatsion dasturlar, vatanparvarlikka yo'naltirilgan interfaol mashg'ulotlar hamda stressni boshqarish texnologiyalarini joriy etish yoshlarni harbiy xizmatga sifatli tayyorlashning muhim shartlaridan biri hisoblanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur tadqiqot yoshlarning harbiy xizmatga bo'lgan munosabatini shakllantirishning o'ziga xos psixologik xususiyatlarini nazariy va empirik jihatdan tahlil qilishga bag'ishlandi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, harbiy xizmatga nisbatan ijobiy munosabat shaxsning motivatsion, kognitiv, emotsional va xulq-atvor komponentlarining o'zaro uyg'un rivojlanishi natijasida shakllanadigan murakkab psixologik jarayondir. Mazkur jarayon oila, ta'lim muassasalari, chaqiriqqacha harbiy ta'lim tizimi, mahalla hamda ijtimoiy muhitning izchil ta'siri ostida rivojlanadi.

Nazariy tahlillar harbiy xizmatga bo'lgan munosabatning shakllanishida ichki motivatsiya, fuqarolik mas'uliyati, Vatanga sadoqat, milliy qadriyatlarni anglash va psixologik tayyorgarlik hal qiluvchi omillar ekanligini tasdiqladi. Harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi faqat harbiy bilimlarni o'rgatish bilan cheklanmay, balki yoshlarda ijtimoiy mas'uliyat, vatanparvarlik, intizom, qat'iyat va emotsional barqarorlik kabi shaxsiy sifatlarni rivojlantirishni ham nazarda tutadi.

Empirik tadqiqot natijalariga ko'ra, chaqiriqqacha harbiy tayyorgarlik mashg'ulotlarida muntazam qatnashgan respondentlarda harbiy motivatsiya, Vatanga sadoqat, fuqarolik mas'uliyati, psixologik tayyorgarlik va stressga chidamlilik ko'rsatkichlari nazorat guruhiga nisbatan statistik jihatdan ishonchli darajada yuqori ekanligi aniqlandi. Pearson korrelyatsion tahlili natijalari harbiy motivatsiya bilan harbiy xizmatga ijobiy munosabat ($r=0,76$), fuqarolik mas'uliyati bilan vatanparvarlik qadriyatlari ($r=0,72$) hamda psixologik tayyorgarlik bilan stressga chidamlilik ($r=0,69$) o'rtasida kuchli musbat bog'liqlik mavjudligini ko'rsatdi. Ushbu natijalar yoshlarning harbiy xizmatga bo'lgan munosabatini rivojlantirishda motivatsion va psixologik omillar ustuvor ahamiyat kasb etishini ilmiy jihatdan tasdiqlaydi.

Tadqiqot davomida yoshlarning harbiy xizmatga bo'lgan ijobiy munosabatini shakllantiruvchi asosiy psixologik mexanizmlar sifatida ichki motivatsiya, fuqarolik identifikatsiyasi, Vatanga sadoqat, psixologik rezilientlik, stressga chidamlilik, kommunikativ kompetentlik, liderlik salohiyati, irodaviy sifatlarni va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tizimi ajratib ko'rsatildi. Mazkur omillarning o'zaro uyg'un rivojlanishi harbiy faoliyatga psixologik tayyorgarlikni mustahkamlaydi hamda yoshlarning harbiy xizmatga ongli va mas'uliyatli munosabatini shakllantiradi.

Tadqiqot natijalariga asosan, quyidagi ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi:

- chaqiriqqacha harbiy ta'lim dasturlariga motivatsion psixologiya, harbiy psixologiya va stressni boshqarish bo'yicha maxsus treninglarni kiritish;
- umumta'lim maktablari va oliy ta'lim muassasalarida harbiy-vatanparvarlik tarbiyasini interfaol pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etish;
- yoshlarning harbiy xizmatga bo'lgan motivatsiyasini muntazam psixologik diagnostika qilish va individual rivojlantirish dasturlarini ishlab chiqish;
- ota-onalar, pedagoglar va harbiy mutaxassislar hamkorligini kuchaytirish orqali harbiy-vatanparvarlik tarbiyasining uzluksiz modelini yaratish;
- harbiy qismlar, oliy harbiy ta'lim muassasalari va ta'lim tashkilotlari o'rtasidagi amaliy hamkorlikni kengaytirish, uchrashuvlar, seminarlar va dala-o'quv mashg'ulotlarini tizimli ravishda tashkil etish;
- yoshlarda media savodxonlik va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish orqali harbiy xizmatga oid noto'g'ri axborotlarning salbiy ta'sirini kamaytirish.

Mazkur tadqiqotning ilmiy yangiligi shundan iboratki, unda yoshlarning harbiy xizmatga bo'lgan munosabati motivatsion, emotsional, kognitiv va ijtimoiy komponentlarning integratsiyalashgan tizimi sifatida o'rganildi hamda ushbu tizimni rivojlantirishning psixologik-pedagogik mexanizmlari ilmiy asoslandi. Taklif etilgan model yoshlarning harbiy xizmatga tayyorgarligini oshirish, harbiy-vatanparvarlik tarbiyasini takomillashtirish va davlat mudofaa salohiyatini mustahkamlashga xizmat qiluvchi ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Kelgusidagi ilmiy izlanishlarda yoshlarning harbiy xizmatga bo'lgan munosabatiga raqamli texnologiyalar, sun'iy intellekt, ijtimoiy tarmoqlar, oilaviy tarbiya uslublari va madaniy omillarning ta'sirini strukturaviy modellashtirish (SEM), regressiya tahlili hamda longitudinal tadqiqotlar asosida chuqur o'rganish maqsadga muvofiqdir. Bunday tadqiqotlar harbiy-vatanparvarlik tarbiyasining zamonaviy ilmiy modelini yanada takomillashtirish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrdagi PF-158-son Farmoni. "O'zbekiston - 2030" strategiyasi to'g'risida. - Toshkent, 2023.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmoni. 2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida. - Toshkent, 2022.
3. O'zbekiston Respublikasining "Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida"gi Qonuni. O'RQ-406. - Toshkent, 2016.
4. O'zbekiston Respublikasining "Umumiy harbiy majburiyat va harbiy xizmat to'g'risida"gi Qonuni. - Toshkent: O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, amaldagi nashr.
5. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashga oid amaldagi qaror va nizomlari. - Toshkent.
6. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. - Toshkent: O'zbekiston, 2021. - 464 b.
7. G'oziyev E.G'. Umumiy psixologiya. - Toshkent: O'qituvchi, 2020. - 540 b.
8. Karimova V.M. Ijtimoiy psixologiya. - Toshkent: Fan va texnologiya, 2021. - 312 b.
9. Shoumarov G'.B. Shaxs psixologiyasi. - Toshkent: Sharq, 2019. - 328 b.
10. Qodirov B.R. Kasbiy psixologiya. - Toshkent: Tafakkur, 2020. - 286 b.
11. Nishonova Z.T., Alimova G.K. Yosh va pedagogik psixologiya. - Toshkent: Universitet, 2021. - 336 b.
12. Vygotskiy L.S. Psixologiya razvitiya cheloveka. - Moskva: Smysl, 2005. - 1136 s.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №7(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.